

Põhikooli ühiskonnaõpetuse lõpueksam 2017

Hindamisjuhend

- Eksamitööd hinnatakse täispunktides.
- Hindamisjuhendis ei ole toodud kõiki õigeid vastuseid, sest osa ülesannetest nõuab õpilaselt oma seisukoha esitamist. Kõik sisult sobivad vastused loetakse õigeks. Õpilase seisukoht, põhjendused ja näited peavad olema omavahel kooskõlas. Avatud vastusega küsimuste puhul on hindamisjuhendis esitatud näiteid õpilaste võimalikest vastustest.
- Kõik punktide märkimiseks ettenähtud kastid tuleb täita. Kui õpilane vastab valesti, tuleb kasti kirjutada null (0), vastamata ülesande puhul tuleb kasti märkida kriips (–).
- Eksamitöö punktid teisendatakse hinneteks järgmiselt:
68–75 punkti (90–100%) hinne 5;
57–67 punkti (75–89%) hinne 4;
38–56 punkti (50–74%) hinne 3;
15–37 punkti (20–49 %) hinne 2;
0–14 punkti (0–19%) hinne 1.

Juhime tähelepanu, et alates 2016. aastast on toimunud muudatus eksamitöö punktide märkimisel.

Kui enne 2016. aastat oli eksamitöös hindajale mõeldud kasti vaja märkida vaid osaülesannete punktid, siis nüüd on lisatud iga ülesande juurde ka **kokkuvõttev hindamiskast**, mis on osaülesannete kastidest eraldatud **jämedama joonega** ja asub ülesande töökäsuga samal joonel. Sinna tuleb märkida vastava ülesande osaülesannete eest kogutud **punktide summa**.

Näide

	Täidab hindaja
1. Selgita, mis on ajakirjandusvabadus ning ajakirjanduse roll ühiskonnas. (2 p)	2 p
1) ajakirjandusvabadus – <u>igaühel on õigus vabalt levitada ideid, arvamusi, veendumusi ja muud informatsiooni sõnas, trükis, pildis või muul viisil.</u>	2 ÜL 1
2) ajakirjanduse roll ühiskonnas – <u>informeerimine; probleemidele tähelepanu juhtimine.</u>	1 1
	1 2

Kokkuvõttev hindamiskast hõlbustab punktide arvutamist: tuleb liita vaid nendes kastides asuvad punktid. Osaülesannete punktide märkimisel muutusi ei ole.

Kui ülesandel ei ole osaülesandeid, tuleb ülesande eest antud punktid märkida üksnes jämeda joonega kasti, mille paremas alumises nurgas on järjekorranumber (nagu osaülesannetel).

I. ÜHISKOND JA SOTSIAALSED SUHTED (18 p)

1. Meedia ja teabe kasutamine ning usaldusväarsus Eesti ühiskonnas. (4 p)

Vasta küsimustele diagrammil esitatud andmete ja oma teadmiste põhjal.

1.1. Esita kaks järeldust eestlaste ja mitte-eestlaste infotarbimise kohta. 2 p

- **Mitte-eestlaste vaadatuimad telekanalid on Venemaa telekanalid.**
- **Eestikeelsete portaalide populaarsus on mitte-eestlaste hulgas poole väiksem kui eestlaste seas.**
- **Eestikeelsed telekanalid on mitte-eestlaste seas märgatavalt vähem olulised kui eestlaste seas.**
- **Suurem osa (umbes 70%) mitte-eestlastest saab olulise osa informatsioonist Venemaa telekanalitest, kuid eestlaste hulgas on huvi Venemaa telekanalite vastu väike (u 15% eestlastest).**

Sisult õige vastus annab punkti.

1.2. Kas sinu arvates peaks Eesti riik rahastama riiklike infokanalite kaudu teabe vahendamist venekeelsele elanikkonnale? Märgi sobiv variant plussiga (+) ja põhjenda oma seisukohta. 1 p

Jah ☐

Ei ☐

Põhjendus:

- **40% mitte-eestlastest peab Eesti ringhäälingu venekeelset Raadio 4 tähtsaks infokanaliks.**
- **Rohkem kui pool mitte-eestlastest peab oluliseks infokanaliks Eesti venekeelseid portaale.**
- **Venekeelsete infokanalite abil hoiab Eesti riik kohalikke mitte-eestlasi oma inforuumis.**
- **Venekeelsete infokanalite abil näitab riik hoolivust (ei vastanda) ja tagab suurema lojaalsuse mitte-eestlaste hulgas.**

Sisult õige vastus annab punkti.

Jah ☐

Ei ☐

Põhjendus:

- **Eesti riigikeel on eesti keel ning seetõttu peaks riik toetama vaid eestikeelsed infokanaleid.**
- **Kõik Eesti elanikud peaksid valdama eesti keelt (ja olema motiveeritud seda õppima).**

Sisult õige vastus annab punkti.

1.3. Kas sinu arvates peaks avalik-õiguslik meedia pöörama enam tähelepanu päevakohaste küsimuste analüüsimisele ja informeerimisele või meelelahutusele? Märgi sobiv variant plussiga (+) ja põhjenda oma seisukohta. 1 p

Informeerimisele ☐

Meelelahutusele ☐

- *Riik peab läbi avaliku meedia edastama ja analüüsima olulist ja ametlikku informatsiooni, mille edastamine ei ole kasumit tootev ega ole seetõttu atraktiivne tegevus kommertskanalitele.*
- *Meelelahutust on võimalik saada ka näiteks kommertskanalite ja interneti vahendusel, ent kvaliteetset analüüsi on sealt leida keerulisem.*
- *Informeerituse kaudu kasvab inimeste teadlikkus oma riigist ja ümbritsevast maailmast.*
- *Tänu informeeritusele muutuvad kodanikud aktiivsemaks ning areneb kodanikuühiskond.*

Sisult õige vastus annab punkti.

Informeerimisele ☐ Meelelahutusele ☐

- *Avalik-õiguslikud kanalid annavad võimaluse saada osa kvaliteetsest meelelahutusest ka neil, kel ei ole võimalust maksta kümnete erinevate meelelahutust pakkuvate kommertskanalite eest või kellel pole ligipääsu internetile.*
- *Avalik-õiguslik meedia edastab ka naaber- ja teiste Euroopa riikide meelelahutust, mida kommertskanalid tihti ei paku.*

Sisult õige vastus annab punkti.

2. Ühiskonna sotsiaalne struktuur ja sidusus: rahvussuhted Eestis. (5 p)

Vasta küsimustele allika ja oma teadmiste põhjal.

2.1. Leia allikast kaks fakti, mis viitavad Eesti ühiskonna sidususele ehk suutlikkusele kindlustada ühtsus ning oma liikmete võrdsus ja heaolu. 2 p

- *80% eestlastest ja 93% mitte-eestlastest on avatud töötamisele kakskeelses keskkonnas.*
- *73% eestlastest ja 94% mitte-eestlastest on valmis elama kakskeelses keskkonnas.*

2.2. Leia allikast üks fakt, mis viitab sellele, et Eesti ühiskonnas on sallivusega probleeme. 1 p

- *Vaid 5% küsitletutest pooldab, et nende naabriteks oleksid pagulased.*
- *74% küsitletud eestimaalastest on vastu sellele, et nende naabriteks oleksid pagulased.*

2.3. Leia allikast kaks fakti, mis näitavad mitte-eestlaste huvi Eesti ühiskonna vastu ja valmisolekut lõimumiseks. 2 p

- *Mitte-eestlaste seas on enam neid, kes tahaksid elada kakskeelses majas (59%).*
- *Vene rahvusest inimeste seas on rohkem neid, kes sooviksid töötada mõlemakeelses keskkonnas (58%).*
- *93% mitte-eestlastest on avatud töötamisele kakskeelses keskkonnas.*
- *94% mitte-eestlastest on valmis elama kakskeelses keskkonnas.*

3. Eesti rahvastikupüramiid. (4 p)

Vasta küsimustele rahvastikupüramiidis esitatud andmete ja oma teadmiste põhjal.

3.1. Mis andmeid kajastab rahvastikupüramiid? Nimeta üks. 1 p

Vanus, sugu.

3.2. Mis vanuserühmas on mehi kõige rohkem? 1 p

25–29

3.3. Mis vanuserühmas on naisi kõige vähem? 1 p

85+

3.4. Nimeta üks Eesti ühiskonna tulevikuprobleem, lähtudes rahvastikupüramiidi andmetest. 1 p

- **Eesti rahvastik vananeb. Noori inimesi on oluliselt vähem kui kesk- ja vanemaealisi, tekib tööjõupuudus.**
- **Meeste eluiga on lühem kui naiste oma. Paljud naised jäävad pensionieas üksikuteks.**
- **Sündivus väheneb, mille tõttu väheneb ka rahvaarv ja tulevikus kahaneb tööealine elanikkond.**

Sisult õige vastus annab punkti.

4. Ühiskonna institutsionaalne struktuur – avalik sektor, erasektor, kolmas sektor. (5 p)

Vasta küsimustele teksti ja oma teadmiste põhjal.

4.1. Millises ühiskonna sektoris töötab Mart? 1 p

Erasektoris

4.2. Millises ühiskonna sektoris töötab Lea? 1 p

Avalikus sektoris

4.3. Millises ühiskonna sektoris töötab Kevin? 1 p

Kolmandas sektoris ehk mittetulundussektoris

4.4. Tõesta ühe näite abil, et Mart on aktiivne kodanikuühiskonna liige. 1 p

Mart osales vabatahtlikult Tallinna loomaaia koristamistalgutel.

4.5. Milline tekstis nimetatud organisatsioonidest on avaliku sektori asutus? 1 p

Politsei- ja Piirivalveamet

II. DEMOKRAATIA JA VALITSEMINE (22 p)

1. Noored ja poliitilised õigused. (2 p)

Vasta küsimustele teksti ja oma teadmiste põhjal.

1.1. Mis ülesannet täidab põhiseaduslik institutsioon, kus töötab Nele Parrest? Nimeta peamine ülesanne. 1 p

§ 139. Õiguskantsler on oma tegevuses sõltumatu ametiisik, kes teostab järelevalvet seadusandliku ja täidesaatva riigivõimu ning kohaliku omavalitsuse õigustloovate aktide põhiseadusele ja seadustele vastavuse üle.

1.2. Kas sinu arvates alla 18-aastased noored peaksid osalema poliitikas? Märgi sobiv variant plussiga (+) ja põhjenda oma arvamust näite abil. 1 p

Jah ☐

Ei ☐

Põhjendus: **oma huvide eest seisvate noorte hulk kasvab; noorte huvid on laiapõhilisemalt esindatud; noored alates 16. eluaastast (kohaliku omavalitsuse volikogude valimistel) on piisavalt teadlikud, et välja pakkuda lahendusi mitmesugustele kohalikkude elu puudutavatele probleemidele.**

Sisult õige vastus annab punkti.

Jah ☐

Ei ☐

Põhjendus: **noortel pole elukogemust ja nad ei oska läbimõeldud valikuid teha / otsuseid langetada.**

Sisult õige vastus annab punkti.

2. Vabariigi President. (3 p)

2.1. Nimeta üks nõue, mis on esitatud põhiseaduses Eesti Vabariigi Presidendi kandidaadile. 1 p

Sünnijärgne Eesti Vabariigi kodanik; vähemalt 40-aastane.

2.2. Milline on sinu arvates presidendi roll ühiskonnas? Vali sobivaim väide ja selgita seda põhiseadusele ning oma teadmistele toetudes. 1 p

- 1) presidendi tegevusest sõltub ühiskonna heaolu ja majanduskasv
- 2) presidendi tegevusest sõltub Eesti maine maailmas ja suhted teiste riikidega
- 3) president mõjutab Eesti julgeolekupoliitikat

Väide nr 1

Selgitus: **president esindab Eesti Vabariiki rahvusvahelises suhtluses, luues nii võimalusi ettevõtetele ekspordiks ja muuks majanduskoostööks (nt välisvisiitidel saadavad presidenti ettevõtete esindajad) vm.**

Väide nr 2

Selgitus: *president kohtub teiste riikide riigipeadega ja arutab riikidevahelisi suhteid ning rahvusvahelist olukorda puudutavaid küsimusi; esineb sõnavõttudega rahvusvahelistel foorumitel vm.*

Väide nr 3

Selgitus: *president osaleb välispoliitika kujundamisel, esindab riiki rahvusvahelistel kohtumistel, esitab oma seisukohti; teeb Riigikogule ettepanekud sõjaseisukorra, mobilisatsiooni ja demobilisatsiooni väljakuulutamiseks; kuulutab Eesti vastu suunatud agressiooni korral välja sõjaseisukorra ja mobilisatsiooni; on riigikaitse kõrgeim juht vm.*

Sisult õige vastus annab punkti.

2.3. Kes on ametis olev Eesti Vabariigi president? Kirjuta ees- ja perekonnanimi. 1 p

Kersti Kaljulaid

3. Kohalikud omavalitsused. (3 p)

3.1. Mis valimised toimuvad Eestis 2017. aasta oktoobris? Märki õige vastuse ette pluss (+). 1 p

☒	linna/valla volikogude
☐	Riigikogu
☐	Euroopa Parlamendi
☐	linna-/vallavalitsuse

3.2. Mis vanusest alates saavad noored osaleda järgmistel kohaliku omavalitsuse volikogude valimistel? 1 p

16. eluaastast

3.3. Kuidas saavad elanikud, sh noored mõjutada kohaliku omavalitsuse elu? Too üks näide. 1 p

- **Noored saavad alates 16. eluaastast valida (sh nende huve esindavaid) liikmeid linna/valla volikogusse; alates 18. eluaastast saab noor ka ise volikogu liikmeks valituna mõjutada kohalikku elu.**
- **Elanikud saavad käia kohaliku volikogu istungitel ja seal kaasa rääkida.**
- **Elanikud saavad kuuluda kohaliku omavalitsuse erinevatesse komisjonidesse.**

Sisult õige vastus annab punkti.

4. Reklaam. Valimisreklaam. (4 p)

Vasta küsimustele reklaamplakatite toel ja oma teadmiste põhjal.

4.1. Valimisreklaam ja sotsiaalreklaam on erinevad. Nimeta mõlema kohta üks neid eristav tunnus. 2 p

Valimisreklaam **kutsub valima teatud kandidaadi või erakonna poolt, annab lubaduse midagi riigis muuta.**

Sotsiaalreklaam **propageerib ühiskonnas olulisi väärtusi, näiteks kutsub inimesi tervislikult elama, keskkonda säästma, heategevuseks annetama.**

Sisult õige vastus annab punkti.

4.2. Kas sinu arvates on valimisreklaam ühiskonnale vajalik? Märki sobiv variant plussiga (+) ja põhjenda valikut. 1 p

Jah ☐

Ei ☐

Põhjendus: **tutvustab kandidaate ja erakondi ning nende vaateid, et valijatel oleks lihtsam otsust langetada.**

Sisult õige vastus annab punkti.

Jah ☐

Ei ☐

Põhjendus: **kulutatakse asjatult raha, sest tegelikult on suurem osa valijaid juba varem oma otsuse langetanud.**

Sisult õige vastus annab punkti.

4.3. Vaatamata ulatuslikule reklaamile on valimisaktiivsus Eestis madal (näiteks viimastel Riigikogu valimistel 64%). Millega võib seda seletada? 1 p

Valimisaktiivsus võib olla madal, sest

- **rahvas ei usalda poliitikuid, erakondi ega valitsust;**
- **rahvas on apoliitiline / ei huvitu poliitikast; ei viitsita valida;**
- **rahvas on riigist võõrandunud; inimesed ei usu, et nende hääl midagi muudaks.**

Sisult õige vastus annab punkti.

5. Euroopa Parlamendi valimised Eestis. (5 p)

Vasta küsimustele allikate ja oma teadmiste põhjal.

5.1. Mis aastal toimusid Eestis esimest korda Euroopa Parlamendi valimised? 1 p

2004. aastal

5.2. Kui suur oli viimastel Euroopa Parlamendi valimistel Eestis keskmine osalusprotsent? 1 p

36,44 %

5.3. Mis maakonnas oli viimastel Euroopa Parlamendi valimistel valimisaktiivsus kõige kõrgem? Kirjuta kaardil märgitud maakonna number ja maakonna nimi. 1 p

Number kaardil: **1**

Maakond: **Harjumaa**

5.4. Mis maakonnas oli viimastel Euroopa Parlamendi valimistel valimisaktiivsus kõige madalam? Kirjuta kaardil märgitud maakonna number ja maakonna nimi. 1 p

Number kaardil: **13**

Maakond: **Põlvamaa**

5.5. Nimeta peale Euroopa Liidu veel üks rahvusvaheline organisatsioon, mille liige Eesti on. 1 p

NATO, ÜRO, Euroopa Nõukogu, OSCE, OECD, WTO jt

Vt ka: <http://www.vm.ee/et/eesti-kuulumine-rahvusvahelistesse-organisatsioonidesse>

NB! Lubatud on nii organisatsiooni täisnime kui ka lühendi kirjutamine, ent lühendi puhul peab tegu olema üldtunnustatud ametliku lühendiga!

6. Põhiseadus Eesti Vabariigi valitsemisest. Vasta oma teadmiste ja põhiseaduse abil. (5 p)

6.1. Kes on Eestis kõrgeima riigivõimu kandja? 1 p

Rahvas

6.2. Täida tabel. 4 p

Põhiseadusliku institutsiooni ülesanne	Põhiseaduslik institutsioon
Kontrollib riigi vara kasutamist ja säilimist.	Riigikontroll
Korraldab seaduste, Riigikogu otsuste ja Vabariigi Presidendi aktide täitmist.	Vabariigi Valitsus
Võtab vastu seadusi ja otsuseid ning otsustab rahvahääletuse korraldamise.	Riigikogu
Kuulutab välja Riigikogu korralised ja erakorralised valimised.	Vabariigi President

III. KODANIKUÜHISKOND (11 p)

1. Vabatahtlik tegevus. (4 p)

1.1. Vabatahtliku tegevuse tunnused. 1 p

Üheks vabatahtliku tegevuse tunnuseks on tegutsemine väljaspool oma kodu ja perekonda. Teine tunnus on tegutsemine ühiskonna hüvanguks. Nimeta kolmas tunnus.

- **vabatahtlik ja omaalgatuslik tegevus;**
- **puudub kohustuslikkus ja sund;**
- **tegija ei saa rahalist tasu.**

Sisult õige vastus annab punkti.

1.2. Too kaks näidet vabatahtliku tegevuse kohta, milles saaksid ka sina osaleda. 2 p

- **Töötamine loomade varjupaigas, toidupangas.**
- **Tegevus keskkonnahoiu või kohaliku paikkonna korrashoiu heaks.**
- **Töö reostuse likvideerimisel, nt abi merereostuse likvideerimisel ja „linnuhaiglas“.**
- **Töö kohalike vaatamisväärtuste korrastamisel, nt looduse õpperadade, parkide, muinsuskaitsealuste objektide korrastamine, töö looduskaitsealadel ja rahvusparkides.**
- **Heakorratööd kohalikus paikkonnas: nt haljasalade heakorratööd, prügi koristamine jm talgutööd.**

Sisult õige vastus annab punkti.

1.3. Too üks näide, miks on vabatahtlikuna tegutsemine inimesele kasulik. 1 p

Vabatahtlikuna tegutsemine on inimesele kasulik, sest

- **omandatakse kogemusi ja oskusi;**
- **laiendatakse silmaringi;**
- **vabatahtlikuna töötamise saab lisada CVsse ja see annab eeliseid tööturul;**
- **saadakse võimalus ennast teostada ja teisi aidata ning arendatakse empaatiavõimet.**

Sisult õige vastus annab punkti.

2. Kodanikuühiskond. (3 p)

2.1. Seleta mõisted. 2 p

- 1) vabaühendus e mittetulundusühing – **kodanike omal algatusel loodud ühendus ühiskonnaelu edendamiseks.**
- 2) kodanikualgatus – **inimeste isiklik initsiatiiv mingi arutelu algatamiseks või probleemi lahendamiseks.**

2.2. Tõenda, et osalemine õpilasomavalitsuse töös on näide kodanikuosalusest. 1 p

Kaasalöömine õpilasomavalitsuse töös võimaldab esindada õpilaste huve suhtlemises kooli juhtkonnaga ja korraldada õpilaselu.

Sisult õige vastus annab punkti.

3. Mittetulundusühendused. (4 p)

3.1. Tähista tabelis plussiga (+) ühendused jm, mis kuuluvad mittetulundusühenduste hulka, ning miinusega (–) need, mis ei kuulu. 3 p (6–7 õiget 3 p, 4–5 õiget 2 p, 2–3 õiget 1 p)

	+ / –
Tallinna Linnavalitsus	–
Selts Eesti Vetelpääste	+
Eesti Looduskaitse Selts	+
Tervise Abi OÜ	–
MTÜ Tallinna Naiste Kriisikodu	+
Korteriühistu	+
Politsei- ja Piirivalveamet	–

3.2. Vali üks mittetulundusühendus ja põhjenda, miks on selle tegevus inimestele ja ühiskonnale vajalik. 1 p

Mittetulundusühendus: **Selts Eesti Vetelpääste**

Põhjendus: **veeohutusalase teadlikkuse tõstmine; ujumisoskuse propageerimine; ujumise algõppe lastele jm**

Mittetulundusühendus: **Eesti Looduskaitse Selts**

Põhjendus: **loodushoiu ja keskkonnakaitse edendamine jm**

Mittetulundusühendus: **MTÜ Tallinna Naiste Kriisikodu**

Põhjendus: **perevägivalda kogenud naistele lühiajaline turvaline peatuspaik, kui koju jäämine on vägivalla, ähvarduste või hirmu tõttu ohtlik**

Mittetulundusühendus: **korteriühistu**

Põhjendus: **korterelamu ühine majandamine (nt hoone remont, ühiste tehnovõrkude hooldus, heakord); korteriühistu liikmete ühiste huvide esindamine jm**

Sisult õige vastus annab punkti.

IV. MAJANDUS (14 p)

1. Naised ja mehed tööturul. Brutopalk. (5 p)

1.1. Vasta küsimustele allika põhjal.

- 1) Nimeta üks järeldus meeste ja naiste brutokuutöötasu kohta kõikide ametite rühmade töötasude põhjal. 1 p

Mehed teenivad kõikide ametialade rühmades suuremat brutopalka kuus kui naised.

- 2) Kas meeste ja naiste palgaerinevus on suurem juhtidel või lihttöölistel? Tähista õige vastus plussiga (+). 1 p

juhtidel ☐ lihttöölistel ☐

- 3) Mis ametite rühmas saavad kõige rohkem palka naised ja mis rühmas mehed? 2 p

a) Naised: **juhid**

b) Mehed: **tippspetsialistid**

1.2. Selgita, mille poolest erineb brutopalk netopalgast. 1 p

Brutopalk on töötaja poolt väljateenitud töötasu, millelt ei ole veel kohustuslikke makse (ja makseid) riigile maha arvestatud, netopalgalt on riigile minevad maksud (ja maksed) juba maha arvestatud / kinni peetud.

Vastuses peab olema erinevus/võrdlus välja toodud (bruto ja neto).

2. Riiklikud ja kohalikud maksud. (3 p) (iga õige vastus 1 p)

Vali õige vastusevariant ja märgi selle ette pluss (+).

- 1) kohalike maksude kehtestamise otsustab

☐	riigikogu
☒	linna- või vallavolikogu
☐	vabariigi valitsus
☐	linna- või vallavalitsus

- 2) kohalik maks on

☐	raskeveokimaks
☐	maamaks
☒	parkimistasu
☐	hasartmängumaks

3) riiklikest maksudest ei ole tarbimismaks, vaid on otsene maks

	käibemaks
+	tulumaks
	aktsiis
	tollimaks

3. Noored ja tööturg. (6 p)

Vasta küsimustele allika ja oma teadmiste põhjal.

3.1. Nimeta kaks peamist muudatust, mida plaanitakse seoses alaealiste juurdepääsuga tööturule töölepingu seadusesse sisse viia. 2 p

- ***Võimaldatakse 15–17-aastastele noortele pikemat tööaega.***
- ***Kaotatakse alaealistele lubatud tööde nimekiri.***
- ***13–14-aastase alaealisega töölepingu sõlmimiseks ei ole enam vaja taotleda tööinspektsiooni luba.***

Sisult õige vastus annab punkti.

3.2. Mis on sinu hinnangul töölepingu seaduse muudatusettepanekute põhjus? 1 p

- ***Muudatustega soovitakse parandada alaealiste tööle saamise võimalusi.***
- ***Kehtiv alaealiste töötingimuste regulatsioon ei tee alaealiste töölevõtmist tööandjale atraktiivseks.***
- ***15–24-aastaste töötuse kõrge määr.***

Sisult õige vastus annab punkti. Vastuseks piisab ühe näite toomisest.

3.3. Millist noorte vanuserühma plaanitavad seadusemuudatused eelkõige puudutavad? 1 p

Mittekoolikohustuslikke 15–17-aastasi noori.

3.4. Kui suur oli 2015. aastal 15–24-aastaste noorte töötuse määr? 1 p

13,1 %

3.5. Miks on töötute noorte suur arv riigi jaoks lahendamist vajav probleem? Nimeta üks põhjus. 1 p

Töötud noored on ühiskonna suur probleem, sest:

- ***noortel ei kujune tööharjumust;***
- ***rakenduse puudumine võib viia noored kuritegevuseni;***
- ***töötutele noortele peab maksma mitmesuguseid toetusi ning see suurendab survet riigieelarvele.***

Sisult õige vastus annab punkti.

V. ARVAMUSLUGU (10 p)

Vali kolmest teemast üks ja kirjuta arvamislugu. Vastamisel kasuta ära kõik märksõnad, ava nende sisu ja lisa vähemalt kaks asjakohast näidet. Arvamislugu peab moodustama seotud terviku, järgima õigekirjareegleid ning peegeldama sinu seisukohta või hinnangut käsitletava teema kohta. Märksõnade kasutamise järjekord vali ise.

1. Nii hoiame ja säästame oma keskkonda

Märksõnad: taaskasutus, tuule- ja päikeseenergia, vastutus, säästmine, tarbijakäitumine

2. Põhiseaduslikud õigused ja vabadused on minu karjäärivaliku toetajad

Märksõnad: õigus haridusele, liikumisvabadus, sõna- ja mõttevabadus, õigus eneseteostusele, õigus tööle

3. Ausast maksumaksmisest võidab riik ja riigi elanikud

Märksõnad: riigieelarve tulud ja kulud, ümbrikupalk, ühishüved, turvalisus, toimetulek

Hindamine

1 p – tekst on tervik

1 p – stiil ja õigekiri on korrektsed

1 p – esitatud on isiklik arvamus/järeldus/hinnang

1 p – esitatud on üks teemakohane näide; 2 p – esitatud on kaks teemakohast näidet

1 p – avatud on ühe märksõna sisu; 2 p – avatud on kahe märksõna sisu; 3 p – avatud on kolme märksõna sisu; 4 p – avatud on nelja märksõna sisu; 5 p – avatud on viie märksõna sisu